

De Sabadell i el seu rodal

Les placetes de l'Àngel i de Manresa

per Joan Alsina i Giralt

El terme de Sabadell, abans del 1852, quedava limitat per la seva part de tramuntana i, seguint des de ponent a llevant, pels actuals carrers dels Valls, Via Massagué, Puigjaner i Sant Maties, camí que en aquest darrer tram anava al molí de'n Samsó o de'n Amat.

Així, doncs, els actuals carrers dels Valls i el començ de la Via Massagué no eren més que els darreres de les cases dels carrers de Sant Antoni i Raval de Dins. I aquests darreres donaven ja al terme de Sant Pere de Terrassa.

Tot i que al segle XV ja s'havien construït força cases al Raval de Dins, aquest quedava fora de la vila, que era tancada pel Portal de Manresa situat a l'espai que és avui plaça de l'Àngel i començ del passeig Manresa.

La creixença del Raval de Dins, o Raval de Vilanova com s'anomenà inicialment, fou considerable durant el segle XVI. Tant fou així que a inicis del segle XVII l'antic Portal de Manresa es traslladà més cap a tramuntana i es desdoblà en dos: el Portal de Caldes, o de l'Àngel, al començ de l'actual carrer de La Salut, i el Portal del Raval, d'en Mates o, més tard, de la Mare de Déu d'Europa, a l'actual cantonada Verge de les Neus-Via Massagué. Curiosament l'actual carrer de la

Verge de les Neus, abans Viladot, s'anomenava del Raval de Fora i no pas Raval de Dins. Així veiem que la "Guia històrica, estadística y geogràfica de Sabadell" de Josep Sardà i Agustí Rius, editada l'any 1867, ens dona el Raval de Dins amb entrada a la plaça de l'Àngel i sortida al Raval de Fora, i el Raval de Fora amb entrada al carrer de La Salut i sortida a la carretera de Manresa.

Cal recordar que el camí de Manresa no passava pels inicis de l'actual Via Massagué sinó pel Raval de Dins. No fou fins a inicis del segle XIX que s'obrí un pas de la plaça de l'Àngel fins al carrer dels Valls.

Així ens ho recorda Bosch i Cardellach ("Memories..." Edició 1944, pàg. 343): "5 abril 1803 - Se tirà a terra la paret ahont estava la font dita de'n Cudinas antes de l'any 1770 en que se passà al capdamunt del carrer de Manresa. Així quedà patent la comunicació entre lo carrer de la Plassa dita del Portal de l'Àngel i lo camí que roda la vila cerca los antedits Valls. Hi havia alguns que molts anys atrás ho desitjaven, però los Ajuntaments resistien obrir dit lloc per impedir la comunicació entre la vila i lo terme de Terrassa que confina allí, tement que allí amb major facilitat se faran cases, contra lo que pretén dit Ajuntament no obstant que molts

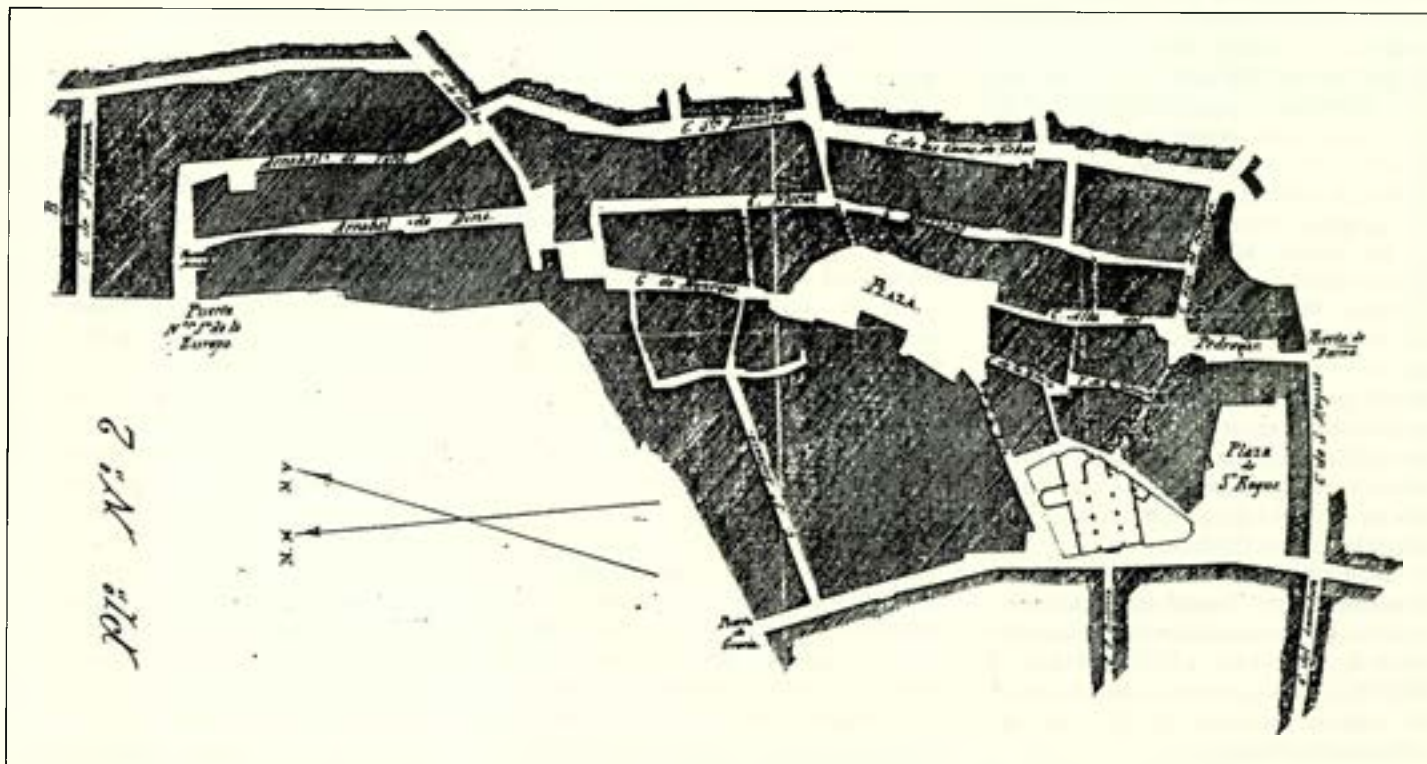
ho desitgen".

Però la comunicació rodada entre el final del carrer Manresa i el començ de la Via Massagué no s'aconseguí pas encara. La configuració, ben complexa, de la plaça de l'Àngel ho impedia. No es resolgué, com anirem veient, fins a darreries del segle XIX i inicis del segle XX.

Vegem aquesta complexitat de la plaça de l'Àngel. Miquel Carreras ("Elements d'història de Sabadell", Edició 1932, pàg. 213) ens en diu: "Segle XVI - En la que és ara Plaça de l'Àngel es van formar dues placetes desiguals que hi hagueren fins a les acaballes del segle XIX, que s'anomenaven de Manresa i del Raval per llur posició, a l'eixida del primer d'aquests carrers i entrada del segon".

En el plànol que reproduïm del Sabadell en l'any 1792, plànol inclòs en el "Proyecto de ensanche y reforma de la Ciudad de Sabadell", (documentació existent a l'Arxiu Històric de Sabadell) i fet per l'arquitecte Miquel Pascual i Tintorer l'any 1886, podem veure-hi les placetes, tot i que no retolades, de Manresa i de l'Àngel i podem comprovar-hi a més la inexistència de pas entre el carrer de Manresa i l'enforcament dels actuals Valls i Via Massagué.

Aquesta situació d'impossibilitat d'e-

Sabadell l'any 1792

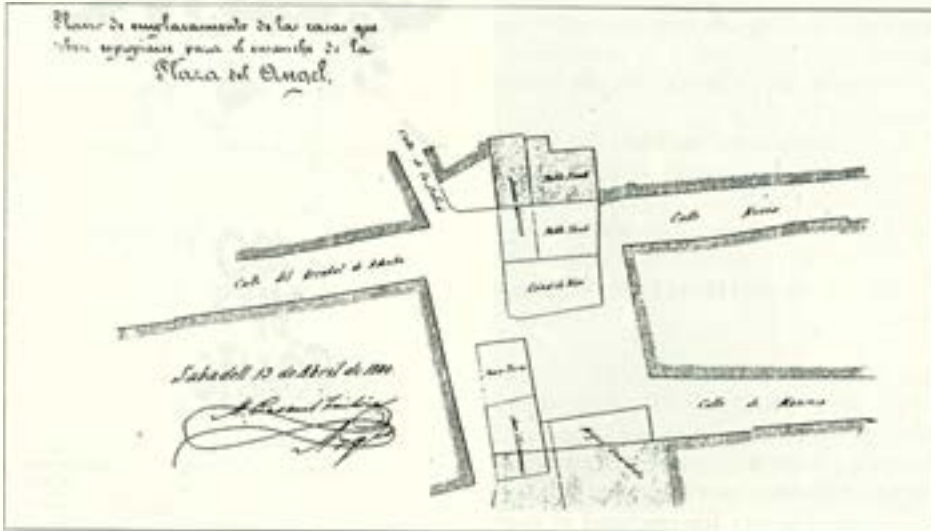
xamplament del nucli de Sabadell en aquesta part sense envair un terme municipal aliè, no es va resoldre fins a començos de la segona meitat del segle XIX.

El 10 d'agost de 1851 l'Ajuntament de Sabadell envià una sol·licitud a la reina Isabel II^a demanant l'annexió de part de l'antic terme de Sant Pere de Terrassa. Una

d'Europa.

Una altra reforma que cada dia es feia més necessària era l'eixamplament i unificació de les placetes de Manresa i del Raval o, com s'anomenava més correntment, de l'Àngel.

Ja el 1880 l'arquitecte Pascual i Tintoré havia fet aquest plànol:

real ordre del 31 de juliol de 1852 autoritzava aquesta annexió. El nou límit amb Terrassa quedava establert en el Regarot d'en Salt, actual Ronda Zamenhof, i la Riereta, actual Ronda de Ponent.

Un dels primers efectes d'aquesta ampliació del terme sabadellenc fou la transformació dels antics valls en carrer, amb la construcció de cases a la seva banda de tramuntana, i també l'edificació de la banda de ponent dels inicis de l'actual Via Massagué. Aquest darrer troç de carrer prengué el nom de carrer Bolsós. En la "Guia..." de Sardà i Rius ja esmentada, i publicada, com ja havíem dit, l'any 1867, hi consta aquest carrer Bolsós i s'hi indica que comença al carrer dels Valls i acaba a la carretera de Manresa, que s'iniciava amb aquest nom al Portal de la Mare de Déu

I més tard, en el "Proyecto de ensanche..." de 1886, del qual ja havíem parlat, continuava insistint en aquesta reforma.

No fou, però, fins al 1877 que la idea es començà a fer realitat. En un informe de l'Ajuntament del 7 de juny de 1887 s'hi diu: "En el plano general de reforma de esta Ciudad trazado por el señor arquitecto Dn. Miguel Pascual Tintorer y pendiente de aprobación de la Superioridad se proyecta entre otras reformas el ensanche y regularización de las Plazas de Manresa y del Angel por medio del derribo de siete casas todas ellas de construcción antigua y alguna hasta ruinosa...".

I en l'acta de la reunió de l'Ajuntament del 8 de juny, l'endemà mateix de l'informe que hem esmentat, s'acorda comprar dues cases a Miquel Guardiola per eixam-

plar les places de Manresa i de l'Àngel.

Poc a poc s'anava fent l'eixamplament de la plaça. Gairebé dos anys més tard, en un document titulat "Proyecto parcial de rectificación de la calle Carretera de Manresa - Memoria explicativa", datat a 6 de maig de 1889 (AHS. 13.2-14.15-1887.1897), s'hi diu: "No ha dado la piqueta el último golpe en el derribo de las casas que han debido expropiarse para el ensanche de las plazuelas de Manresa y del Angel que ya el vecindario de esta Ciudad se ha dado cuenta de la trascendencia de la mejora que se está realizando y de la imperiosa necesidad de completarla haciéndola extensiva a la calle de la carretera de Manresa, cuyas casas de los números pares (els darreres de les cases del Raval de Dins) impiden que la visual pueda estenderse desde la calle de Manresa y que la circulación pedestre y rodada se verifique facilmente y sin rodeos...".

Aviat s'empregueren les obres i, pràcticament completades, l'Ajuntament acordà, en sessió de l'11 d'abril de 1901, donar el nom de Via Massagué al nou carrer eixamplat des de la plaça de l'Àngel fins a la cantonada de l'actual Ronda Zamenhof. Per prendre aquest acord fou pregat a l'alcaldé, que era el mateix Massagué, que abandonés el saló de sessions. Joan Massagué i Vilarrubies moria pocs dies després.

De les antigues placetes de Manresa i de l'Àngel ens en queda un bon record: aquests dibuixos de Domènec Soler, guardats al Museu d'Història de Sabadell.

